



ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРАВОСУДДЯ

В И С Н О В О К

щодо проекту Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо регулювання торгівлі тютюновими виробами та запровадження спеціалізованих місць торгівлі тютюновими виробами) (реєстр. № 4030а-1 від 02 серпня 2016 року)

Комітет Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя розглянув на своєму засіданні 16 листопада 2016 року (протокол № 53) на відповідність Конституції України проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо регулювання торгівлі тютюновими виробами та запровадження спеціалізованих місць торгівлі тютюновими виробами) (реєстр. № 4030а-1 від 02 серпня 2016 року) (далі – Законопроект), поданий народним депутатом України Масоріною О.С.

Згідно з пояснювальною запискою до Законопроекту він розроблений з метою удосконалення сучасної нормативно-правової бази у сфері державного регулювання торгівлі тютюновими виробами, а також обмеження впливу викладки тютюнових виробів у місцях їх продажу на дітей та осіб, що не палять.

Для досягнення зазначеної мети автором Законопроекту пропонується внести зміни до:

- 1) Кодексу України про адміністративні правопорушення, зокрема:
 - диспозицію частини другої статті 156 додати новим складом правопорушення;
 - у статті 175-1 збільшити штраф за куріння тютюнових виробів у заборонених місцях;
- 2) Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів» (далі – Закон), зокрема:
 - доповнити статтю 1 визначенням «спеціалізоване місце торгівлі»;
 - доповнити частину чотирнадцяту статті 15 новим реченням такого змісту: «Плата за ліцензію на роздрібну торгівлю тютюновими виробами у спеціалізованому місці торгівлі становить 6000 гривень на

кожне місце торгівлі, а для спеціалізованих місць торгівлі, розташованих на території сіл і селищ, за винятком тих, що знаходяться у межах території міст, - 750 гривень на кожне місце торгівлі»;

- ввести статтею 15-3 заборону на розміщення тютюнових виробів, а також макетів тютюнових виробів таким чином, щоб вони були видимі поза межами місця торгівлі або споживачам всередині місця торгівлі;
- доповнити статтю 15-3 частинами одинадцятою та дванадцятою наступного змісту: «Продавець тютюнових виробів зобов'язаний отримати у покупця, який увійшов до спеціалізованого місця торгівлі, паспорт або інші документи, які підтверджують вік такого покупця, якщо у продавця виникли сумніви щодо досягнення таким покупцем 18-річного віку. У разі відмови покупця надати такий документ продавець зобов'язаний вжити всіх можливих законних заходів для залишення таким покупцем спеціалізованого місця торгівлі».

Вирішуючи питання про відповідність Законопроекту положенням Конституції України, Комітет виходить з наступного.

В Конституції України зазначається, що Україна є соціальною, правовою державою (стаття 1), органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України (частина друга статті 6), закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (частина друга статті 8). За приписом частини другої статті 19 Конституції України органи державної влади зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Відповідно до статей 3, 22 Основного Закону України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. Права і свободи людини і громадянина, закріплені цією Конституцією, не є вичерпними. Конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані. При прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод.

Згідно зі статтею 21, частиною першою статті 28, статтею 23 Конституції України усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах. Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними. Кожен має право на повагу до його гідності. Кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей, та має обов'язки перед суспільством, в якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості.

Частинами першою, другою статті 24 Основного Закону України

передбачено, що громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками.

Кожна людина має невід'ємне право на життя. Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Обов'язок держави - захищати життя людини. Кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань (стаття 27 Конституції України).

Відповідно до частин першої, другої статі 49, статті 50 Основного Закону України кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Охорона здоров'я забезпечується державним фінансуванням відповідних соціально-економічних, медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних програм. Кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди. Кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення. Така інформація ніким не може бути засекречена.

Сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняються державою (частина третя статті 51 Конституції України).

Наведені статті Основного Закону України цілком кореспондуються з чинними міжнародними договорами (згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України), які відповідно до частини першої статті 9 Конституції України є частиною національного законодавства України.

Так, статтями 1-2, частиною другою статті 25, статтею 29 Загальної декларації прав людини передбачено, що всі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах. Вони наділені розумом і совістю і повинні діяти у відношенні один до одного в дусі братерства. Кожна людина повинна мати всі права і всі свободи, проголошені цією Декларацією, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного чи соціального походження, майнового, станового або іншого становища. Материнство і дитинство дають право на особливе піклування і допомогу. Кожна людина має обов'язки перед суспільством, у якому тільки й можливий вільний і повний розвиток її особи. При здійсненні своїх прав і свобод кожна людина повинна зазнавати тільки таких обмежень, які встановлені законом виключно з метою забезпечення належного визнання і поваги прав і свобод інших та забезпечення справедливих вимог моралі, громадського порядку і загального добробуту в демократичному суспільстві. Здійснення цих прав і свобод ні в якому разі не повинно суперечити цілям і принципам Організації Об'єднаних Націй.

Згідно з частиною першою статті 24 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права кожна дитина без будь-якої дискримінації за ознакою раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, національного чи соціального походження, майнового стану або народження має право на такі заходи захисту, які є необхідними в її становищі, як малолітньої, з боку її

сім'ї, суспільства і держави.

Відповідно до частини третьої статті 10 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права Держави, які беруть участь у цьому Пакті, визнають, що особливих заходів охорони і допомоги має вживатися щодо всіх дітей і підлітків без будь-якої дискримінації за ознакою сімейного походження чи за іншою ознакою.

Конвенцією про права дитини передбачено, що Держави-учасниці поважають і забезпечують всі права, передбачені цією Конвенцією, за кожною дитиною, яка перебуває в межах їх юрисдикції, без будь-якої дискримінації незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного, етнічного або соціального походження, майнового стану, стану здоров'я і народження дитини, її батьків чи законних опікунів або яких-небудь інших обставин. В усіх діях щодо дітей, незалежно від того, здійснюються вони державними чи приватними установами, що займаються питаннями соціального забезпечення, судами, адміністративними чи законодавчими органами, першочергова увага приділяється якнайкращому забезпеченню інтересів дитини. Держави-учасниці зобов'язуються забезпечити дитині такий захист і піклування, які необхідні для її благополуччя, беручи до уваги права й обов'язки її батьків, опікунів чи інших осіб, які відповідають за неї за законом, і з цією метою вживають всіх відповідних законодавчих і адміністративних заходів. Держави-учасниці забезпечують те, щоб установи, служби і органи, відповідальні за піклування про дітей або їх захист, відповідали нормам, встановленим компетентними органами, зокрема, в галузі безпеки й охорони здоров'я та з точки зору чисельності і придатності їх персоналу, а також компетентного нагляду. Держави-учасниці вживають всіх необхідних законодавчих, адміністративних та інших заходів для здійснення прав, визнаних у цій Конвенції. Щодо економічних, соціальних і культурних прав держави-учасниці вживають такі заходи у максимальних рамках наявних у них ресурсів і при необхідності в рамках міжнародного співробітництва (частина перша статті 2, статті 3, 4 Конвенції)

З метою боротьби із тютюном Всесвітньою організацією охорони здоров'я прийнято відповідну Рамкову конвенцію (далі – РКБТ), метою якої є захист нинішнього та майбутніх поколінь від руйнівних наслідків для здоров'я людей, а також соціальних, екологічних і економічних наслідків споживання тютюну й впливу тютюнового диму за допомогою забезпечення відповідних рамок для заходів боротьби проти тютюну, що підлягають здійсненню Сторонами на національному, регіональному й міжнародному рівнях, для того щоб постійно та істотно скорочувати поширеність уживання тютюну й впливу тютюнового диму. У Конвенції особлива увага звертається, зокрема, на існування чітких наукових даних про те, що пренатальний вплив тютюнового диму викликає несприятливі стани здоров'я та розвитку дітей, на проблему поширення паління та інших видів вживання тютюну дітьми й підлітками в усьому світі, особливо стосовно паління в дедалі більш ранньому віці.

Згідно з частиною другою статті 8 РКБТ кожна Сторона приймає та здійснює у сферах існуючої національної юрисдикції, визначених національним законодавством, і активно сприяє на інших рівнях юрисдикції прийняттю і здійсненню ефективних законодавчих, виконавчих, адміністративних і/або інших заходів, що забезпечують захист від впливу тютюнового диму на робочих місцях усередині приміщень, громадському транспорті й у закритих громадських місцях та у відповідних випадках в інших громадських місцях.

У своєму Рішенні від 03 лютого 2009 року № 3-рп/2009 Конституційний Суд України зазначив, що в Україні дитинство охороняється державою (частина третя статті 51 Конституції України). Держава має забезпечувати належні умови для виховання, фізичного, психічного, соціального, духовного та інтелектуального розвитку дітей, їх соціально-психологічної адаптації та активної життєдіяльності, зростання в сімейному оточенні в атмосфері миру, гідності, взаємоповаги, свободи та рівності (стаття 4 Закону України «Про охорону дитинства») (підпункт 3.1 пункту 3 мотивувальної частини Рішення).

Відповідно до абзацу першого підпункту 3.1 пункту 3 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 12 лютого 2002 року № 3-рп/2002 Конституція України як головне джерело національної правової системи є також базою поточного законодавства. Вона надає можливість урегулювання певних суспільних відносин на рівні законів, які конкретизують закріплені в Основному Законі положення.

Відповідно до пунктів 1, 6, 22 частини першої статті 92 Конституції України виключно законами України визначаються права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод; основні обов'язки громадянина; основи соціального захисту; засади регулювання шлюбу, сім'ї, охорони дитинства, материнства, батьківства; виховання, освіти, культури і охорони здоров'я; екологічної безпеки; засади цивільно-правової відповідальності; діяння, які є злочинами, адміністративними або дисциплінарними правопорушеннями, та відповідальність за них.

Зважаючи на зазначене, а також на те, що Верховна Рада України – єдиний орган законодавчої влади в Україні, одним із повноважень якого є прийняття законів (стаття 75, пункт 3 частини першої статті 85 Конституції України), внесення запропонованих Законопроектом змін до чинного законодавства узгоджується з нормами Основного Закону України.

Враховуючи викладене, Комітет дійшов висновку, що проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо регулювання торгівлі тютюновими виробами та запровадження спеціалізованих місць торгівлі тютюновими виробами) (реєстр. № 4030а-1 від 02 серпня 2016 року), поданий народним депутатом України Масоріною О.С., не суперечить положенням Конституції України.

Голова Комітету



Р.П. КНЯЗЕВИЧ